

Рефлексія як спосіб підвищення ефективності уроку

**Подивись: на видноколі
мов змінилися ліси.
Хто це їх у жовтий колір
так барвисто покрасив?
Ось край річки жовті клени
і берези золоті.
Лиш ялиночки зелені
залишились в самоті.
І пишаються дерева
золотим своїм вбранням.
- Це якийсь маляр, напевно,
догодити хоче нам.
А маляр цей -
місяць Жовтень -
у відерцях чарівних
жовту фарбу перебавтав
і розбризкує по них.**

Н. Забіла

Школа – це майстерня,
де формується думка підрастаючого покоління,
треба міцно тримати її в руках,
якщо не хочеш випустити з рук майбутнє.

А. Барбюс

У цьому випуску:

1. Види рефлексії
2. Емоційна рефлексія
3. Рефлексія діяльності
4. Рефлексія змісту матеріалу

Види рефлексії

Рефлексія (від лат. reflexio – повернення назад) – процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів та станів.

Учитель при взаємодії з учнями, залежно від обставин, використовує вид навчальної рефлексії, який віддзеркалює одну із чотирьох сфер людського буття: фізичну (встигнув - не встигнув); сенсорну (комфортно - дискомфортно); інтелектуальну (що зрозумів, що усвідомив, чого не зрозумів, які труднощі відчував); духовну (став кращим - гіршим; усвідомив - зруйнував себе, інших).

Рівні рефлексування учнів

Низький рівень –

учень відрефлексовує тільки окремі етапи діяльності, відчуває труднощі під час вербалізації; погано знає свої психофізіологічні особливості.

Середній рівень –

учень відрефлексовує свою діяльність і почуття з допомогою вчителя; оцінює власні можливості й індивідуальні особливості, але відчуває труднощі у практичному застосуванні цих знань.

Високий рівень –

учень володіє уміннями рефлексії і саморефлексії власної діяльності та почуттів, не відчуває труднощів під час їх вербалізації, об'єктивно оцінює свої особливості, керується цими знаннями у процесі навчання.

Під час вибору того чи іншого виду рефлексії враховують складність і мету вивчення матеріалу, тип заняття, способи та методи навчання, вікові та психологічні особливості.

Емоційна рефлексія часто використовується на самому початку заняття. Її мета – встановити емоційний контакт з учнями та налаштувати їх на доброзичливе ставлення і плідну роботу. Але така рефлексія в кінці уроку також буде доречна.

1. Прийом «Смайлик». Суть його полягає в тому, що вчитель на початку уроку роздає дітям схематичне зображення обличчя людини. Завдання дітей намалювати на обличчі ті емоції, які характерні для них в даний момент часу. Не забороняється доповнити зображення іншими предметами, наприклад, домалювати повітряні кульки або квіточки в руці. Для спрощення можна застосовувати готові смайлики, і тільки діти обирають той, який відповідає їх настрою. Такий прийом можна використовувати і наприкінці заняття, щоб оцінити емоційний стан дітей на етапі завершення роботи.

2. Прийом «Сонечко». На дошці зображують коло від сонця, а у дітей є промені і хмари. Підходячи до сонечка, вони повинні прикріпити промені, якщо урок їм сподобався, і закрити його хмаркою, якщо нічого корисного для себе вони з нього не витягли.

3. Зачитування емоційного вірша, що узгоджується з темою уроку, а потім запитати учнів, що вони відчують? Який настрій навіюють ці рядки?

4. Оберть колір, що відображає ваш настрій у дану хвилину.

Червоний – ви прагнете до лідерства, вам не вистачає нових завоювань і перемог. Можливо, в даний момент вам не вистачає яскравих емоційних вражень.

Помаранчевий – знак збудження нервової системи. Це означає, що ви дозріли для яких-небудь серйозних змін у житті.

Рожевий – вам не вистачає ніжності й легкості. Ймовірно, ви трохи втомились від серйозної роботи, чітких планів, вас тягне до чогось безтурботного.

Блакитний – мрієте про щось романтичне, піднесене, далеке. Ви бажаєте бути максимально відкритим, правдивим та при цьому зрозумілим.

Темно-синій – вам необхідна сильна розрядка та повноцінний відпочинок.

Зелений – символізує потребу в самоствердженні, потяг до знань або бажання особистісного зросту.

Коричневий – не вистачає фізичного відпочинку, ви шукаєте спокою. Вам потрібний домашній затишок, тепло і комфорт.

5. «Дерево творчості». Прикріпіть на дерево листя, квіти, плоди. Плоди – урок пройшов корисно, плідно. Квітка – досить непогано. Зелений листочок – щось було, звичайно, а взагалі – незрозуміло. Жовтий листочок – «чахлий», пропавший урок.

6. «Букет настрою». Який букет ви візьмете сьогодні уроку, чому?

з

приємний настрій

сумний настрій

душевний настрій

спокійний настрій

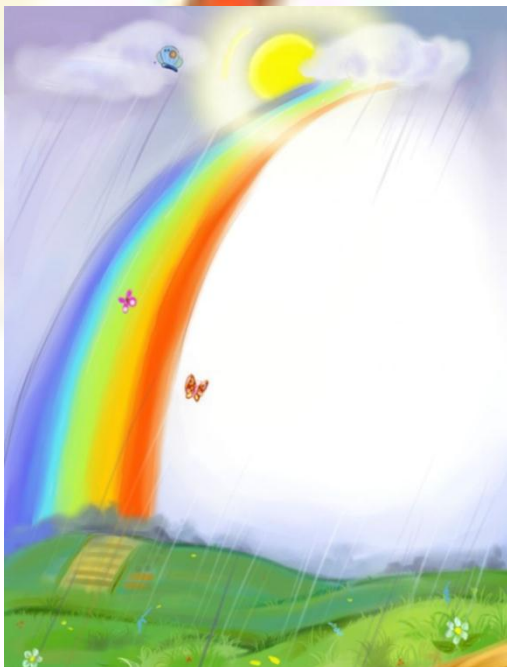

захоплений настрій

творчий настрій

7. «Палітра емоцій». Із поданого переліку вражень, почуттів виберіть три слова, що відповідають вашому настрою в цю хвилину.

замріяність,
співчуття,
захоплення,
спокій,
переживання,
радість,
легенький смуток,
журба,
розчарування,
світла печаль,
умиротворення,
інше.

Одноманітність у роботі стомлює
не лише учня, але й учителя.

Ш. Амонашвілі

Рефлексія діяльності дозволяє оцінити активність учнів під час усього уроку. Незамінною така рефлексія є на заключному етапі уроку. Вона вчить дітей адекватно оцінювати свою роботу на уроці, методи і способи, які вони обирають, щоб досягти запланованого результату. З її допомогою учні можуть побачити свої слабкі місця і з'ясувати, де є прогалини в знаннях.

1. «Сходишки успіху». Дитина вибирає ту сходинку, яка відповідає йому. На нижній у чоловічка руки опущені і це символізує, що на уроці нічого не вийшло. Середня сходинка з людиною, у якої руки розведені убік, що свідчить про наявність деяких проблем у ході заняття. Верхня сходинка – з чоловічком з піднятими вгору руками. Це свідчить про те, що все, що було заплановано, вдалося зробити.

2. «Поїзд». На дошці розміщено зображення поїзда з вагончиками, які представляють етапи уроку. Пропонується оцінити кожний з них, опустивши «веселе личко» або «сумне», залежно від того, чи сподобалося дітям виконувати ті завдання, які пропонував учитель.

3. «Квіткова галявина». На дошці зображена поляна з різнокольоровими квітами, які мають назви видів діяльності. Учні повинні посадити метелика на ту квітку, яка їм найбільше сподобалася.

4. «Тварина». З якою твариною асоціюєте ви свою діяльність на уроці?

5. «Рефлексивний екран». Висловіть свою думку про урок, вибираючи початок фрази з рефлексивного екрану на дошці.

Сьогодні я дізнався...
Було цікаво...
Було важко...
Я виконував завдання...
Я зрозумів, що...
Тепер я можу...
Я відчув, що...
Я придбав...

Я навчився...
У мене вийшло...
Я зміг...
Я спробую...
Мене здивувало...
Урок дав мені для життя...
Мені захотілося...

6. «Анкета».

Варіант 1

1. На уроці я працював
2. Своєю роботою на уроці я

активно / пасивно
задоволений / незадоволений

3. Урок для мене видався	коротким / довгим
4. На уроці я	не втомився / втомився
5. Мій настрій став	кращим / гіршим
6. Матеріал уроку для мене був	зрозумілим / не зрозумілим
	корисним / марним
	цікавим / нудним
	легким / важким
7. Домашнє завдання мені здається	цікавим / не цікавим

Варіант 2

1. Чи задоволений ти результатом цієї роботи? А самим процесом? Чому?
2. Якщо тобі дали б змогу ще раз виконати її, які зміни ти вніс би в хід виконання?
3. Чи взявся б ти за цю роботу, якби міг передбачити її результат?
4. Якби не взявся, то яку роботу хотів би виконати натомість?
5. Над чим ти хотів би працювати далі?

Варіант 3

1. Яке моє найбільше досягнення?
2. У чому я змінився? Чи змінилася моя думка (ставлення) щодо..?
3. Який мій найбільший успіх?
4. Чому і як я його досяг?
5. Які мої найбільші труднощі? Що я відчув під час розв'язання проблем?
6. Як я їх долав і долатиму?
7. Що у мене раніше не виходило, а тепер виходить?
8. Які зміни відбулися в моїх знаннях?
9. Що я зрозумів про своє незнання?
10. Що я навчився робити?
11. Якими новими видами і способами діяльності я оволодів?
12. Які основні етапи мого навчання в цьому році, в чому їх специфіка?

6.«Оцінювання активності та якості своєї роботи на уроці».

«+» – Відповів за своєю ініціативою, відповідь правильна.

«-» – Відповів за своєю ініціативою, але відповідь неправильна.

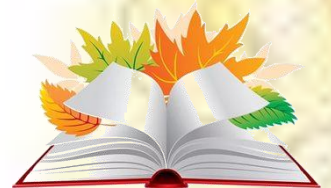
«П» – Відповів на прохання вчителя, відповідь правильна.

«Н» – Відповів на прохання вчителя, але відповідь неправильна.

«О» – Не відповів.

Є діти з гострим розумом і допитливі, але дикі і вперті. Таких зазвичай ненавидять в школах і майже завжди вважають безнадійними; між тим з них зазвичай виходять великі люди, якщо тільки виховати їх належним чином.

Я. А. Коменський

Рефлексія змісту матеріалу. Цей вид рефлексії спрямований на виявлення ступеня усвідомлення дітьми нового матеріалу. Найчастіше її проводять вже в кінці уроку, але якщо на занятті є кілька блоків матеріалу, то буде ефективніше використовувати таку рефлексію після кожного етапу роботи.

1. Метод «Мікрофон»

- Що сьогодні я дізнався?
- Мені було важко чи ні?
- Я зрозумів матеріал або були труднощі?
- Я навчився чогось нового?
- Я зміг добитися результату?

2. Прийом «Плюс-мінус-цікаво». Його можна виконувати як усно, так і письмово, роздавши дітям картки. “Плюс” – це те, що сподобалося, “мінус” – не сподобалося, а “цікаво” показує, які нові та цікаві факти хлопці дізналися на уроці.

3. Складання сенкану.

- 1-й рядок. Іменник (тема).
- 2-й рядок. Два прикметники (яке воно?)
- 3-й рядок. Три дієслова (що воно робить?)
- 4-й рядок. Фраза-висновок з чотирьох слів.
- 5-й рядок. Іменник-синонім до теми.

3. Плюс – мінус – цікаво.

Заповніть таблицю з трьох граф. У графу «+» запишіть все, що сподобалося на уроці, інформацію та форми роботи, які викликали позитивні емоції. У графу «-» запишіть все, що не сподобалося на уроці, здалося нудним, залишилося незрозумілим. У графу «?» (цікаво) впишіть усі цікаві факти, про які дізналися на уроці і що б ще хотілося дізнатися з даної проблеми, питання.

+	-	?

4. Кластер (гронування).

5. Метод «Незакінчене речення».

- Мені було цікаво...
- Ми сьогодні розібралися...
- Я сьогодні зрозумів, що...
- Мені було важко...
- Завтра я хочу на уроці...

6. Рефлексивний твір.

- Спочатку ми міркували так...
- Потім ми зіткнулися з проблемою...

- Потім ми спостерігали (порівнювали, робили)...
- Ми побачили (зрозуміли)... Отже...
- Тепер ми будемо...

7. Метод «Рюкзак». Він полягає в тому, що кожен з учнів стисло записує на папері відповідь на запитання: «Які з тих знань, умінь, способів дій, що отримали на уроці, візьмете із собою для використання на інших уроках, у житті, для виконання домашнього завдання, тематичного оцінювання тощо?». Папірці з відповідями складають у рюкзак (справжній чи уявний). Вибірково ознайомлюються з відповідями.

Переваги рефлексії:

- ✍ поворот учня на самого себе: рух думки «угору» та вглиб», від «назовні» до «всередину»;
- ✍ усвідомлення здобутих знань і вмінь;
- ✍ порівняння свого сприйняття з думками, поглядами, почуттями інших, коригування певних позицій;
- ✍ набуття вміння рефлексувати в реальному житті, усвідомлюючи свої дії та прогнозуючи подальші кроки;
- ✍ для вчителя систематичне використання етапу рефлексії дає можливість своєчасно побачити реакцію учнів на навчання та внести необхідні корективи в роботу.

Рефлексія на уроці – це спільна діяльність учнів і вчителя, що дозволяє вдосконалювати навчальний процес, орієнтуючись на особистість кожного учня.

Навчання без міркування – даремне,
міркування без навчання – небезпечне.
Конфуцій

Список використаних джерел

1. <http://www.pleyady.kiev.ua/>
2. <http://yandex.ua/>
3. <http://nico-ukr.at.ua/>
4. <http://urok-ua.com/>

Синюхинобрідська ЗОШ І-ІІІ
ступенів Первомайської районної ради
Миколаївської області
<http://synbrid-school.edukit.mk.ua>

Відповідальна за випуск: Турова Р.А., заступник директора школи з НВР